

Eiropas Savienības investīciju politikas pārmaiņas

Marta Ābula

*Rīgas Stradiņa universitāte,
Eiropas studiju fakultāte, Latvija*

Ievads. Vienlaikus ar Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī tika ieviestas nozīmīgas pārmaiņas Eiropas Savienības (turpmāk – ES) investīciju politikā. Ārvalstu investīcijas kļuva par ES ekskluzīvu kompetenci, kas nozīmē, ka ES drīkst pieņemt juridiski saistošus aktus minētajā jomā. Ņemot vērā, ka starp ES dalībvalstīm un ES dalībvalstīm un citām valstīm jau bija spēkā esoši divpusējie investīciju līgumi, 2012. gada 12. decembrī Eiropas Parlaments un Padome pieņēma Regulu Nr. 1219/2012, ar ko nosaka pārejas pasākumus divpusējiem investīciju līgumiem starp dalībvalstīm un trešajām valstīm.

Tagad aktuāls ir jautājums par Transatlantiskās tirdzniecības un investīciju partnerības (TTIP) noslēgšanu starp ES un ASV, kas varētu izveidot pasaulē lielāko brīvās tirdzniecības zonu. Asu kritiku ir izpelnījies līgumā ietvertais valsts un investoru strīdu izšķiršanas mehānisms. Tam īpaša uzmanība tika pievērsta pēc ES Komisijas paziņojuma, ka tā vēlas kļūt par Konvencijas par investīciju strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem dalībnieci. Kaut gan Pasaules Bankas grupā ietilpstošais Starptautisko investīciju strīdu izšķiršanas centrs ir visvairāk izmantotais mehānisms starptautisku investīciju strīdu izšķiršanai starp valsti un investoru, vienīgi valstis var būt šīs konvencijas dalībnieces. ES pievienošanās minētajai konvencijai pastāvētu ievērojami procesuāli šķēršļi.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis bija, izmantojot zinātniski pētnieciskās metodes, izvērtēt pārmaiņas un aktualitātes ES investīciju politikā, īpašu uzmanību pievēršot Transatlantiskās tirdzniecības un investīciju partnerībai, lai izdarītu secinājumus par iespējamiem starptautisko investīciju strīdu mehānisma attīstības modeļiem.

Izmantojot galvenokārt analītisko pētniecības metodi un primāros avotus, darbā raksturotas būtiskākās izmaiņas ES investīciju politikā pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā un izvērtētas galvenās nepilnības Transatlantiskās tirdzniecības un investīciju partnerībā jautājumā par strīdu izšķiršanu starp valsti un investoriem.

Secinājumi. Tika izdarīti pamatoti secinājumi par izmaiņām ES investīciju politikā un izvērtēti Transatlantiskās tirdzniecības un investīciju partnerības trūkumi jautājumā par starptautisku investīciju strīdu izšķiršanu. Pētījumā piedāvāti iespējamie risinājumi.